Eduskunnan valtiovarainvaliokunta / työ- ja elinkeinojaosto; kuuleminen 24.10.2025

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026 (HE 99/2025 VP)

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa valtion vuoden 2026 talousarvioehdotuksen momentin 32.30.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin, arviomääräraha) toteuttamisesta (yleisesittely sis. jakautuminen alueellisesti sekä T&K-toimintaan kohdistuva osuus ja sen jakautuminen yrityskoon mukaan, uudet painotukset ja mahdolliset kipupisteet sekä ohjelmakauden 2021–2027 maksatusten tilanne).

Asiantuntijalausunto sisältää myös katsaukset elinvoimakeskusuudistuksen toimeenpanon tilanteesta sekä elinvoimakeskusten roolista yritysten rahoituksessa (yleisesittely ELY-keskusten muutoksesta alueellisiksi elinvoimakeskuksiksi, toimeenpanoon liittyvistä kipupisteistä, vaikutuksista talousarvioon sekä elinvoimakeskusten roolista yritysten rahoituksessa).

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Momentilta 32.30.64 rahoitettavat kokonaisuudet

Momentilta 32.30.64 rahoitettaviin kokonaisuuksiin kuuluvat alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 ohjelman "Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" EU:n ja valtion rahoitusosuudet, InvestEU-ohjelman EU:n ja valtion rahoitusosuudet ja Euroopan alueellinen yhteistyö –tavoitteen (EAY) Interreg-ohjelmien valtion vastinrahoitusosuudet.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 VP) momentin selvitysosassa sivuilla 639–643 on kuvattu ”Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027” –ohjelman rahoitusosuuksia sekä rahoituksen kohdentamista ja tavoitteita. Koko Manner-Suomessa toteutettavassa ohjelmassa on kolme rahastoa: Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF).

EAKR- ja ESR+ -toimenpiteillä tuetaan elinkeino-, energia-, ilmasto-, innovaatio-, koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa sekä syrjäytymisen ja köyhyyden vastaista työtä. JTF-rahaston toimet perustuvat tavoitteeseen puolittaa turpeen energiakäyttö vuoteen 2030 mennessä. Rahastolla vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi ja toimeenpano tapahtuu alueellisten siirtymäsuunnitelmien kautta 14 JTF-maakunnassa.

Momentin 32.30.64 myöntämisvaltuudet ja arviomäärärahat vuonna 2026

Vuoden 2026 myöntämisvaltuudet koostuvat Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+), Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) sekä Interreg-ohjelmien valtuuksista. Valtuuksiin sisältyvät ohjelmien hallinnointiin käytettävät teknisen tuen osuudet. EAKR-valtuuksiin sisältyy lisäksi kestävän kaupunkikehittämisen ekosysteemisopimusten rahoitus (sisältää vuodelta 2027 aikaistetun osuuden) ja ESR+-valtuuksiin aineellisen puutteen torjumiseen suunnattava rahoitus. Myöntämisvaltuuksien taso vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa on yhteensä 391,246 milj. euroa.

Momentin budjetointi perustuu aina koko ohjelmakauden aikana toteutettavien alue- ja rakennepolitiikan sekä muiden koheesiopolitiikan ohjelmien seitsenvuotisiin rahoituskehyksiin. Kansallisessa budjetoinnissa rahoitus budjetoidaan myöntämisvaltuuksina ja arviomäärärahana sekä sovitetaan julkisen talouden rahoituskehysten suunnitteluun. Myöntämisvaltuuksien budjetointi on mahdollista suunnitella ja ennakoida suhteellisen pysyvästi siinä vaiheessa, kun komissio on hyväksynyt kunkin ohjelmakauden ohjelmat. Komissio hyväksyi ohjelmakauden 2021–2027 ohjelman "Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" toukokuussa 2022 sekä siihen jälkikäteen lisätyn JTF-rahaston osuuden joulukuussa 2022. Vuoden 2025 väliarvioinnin yhteydessä on valmisteilla uusi ohjelmanmuutos.

Vuonna 2026 talousarvioehdotuksessa momentille 32.30.64 sisältyy vain ohjelmakauden 2021–2027 rahoitusta. Ohjelmakauden 2021–2027 päättyneiden hankkeiden sidonnoista purkaantuneita osuuksia ei toistaiseksi ole uudelleen budjetoitu momentille. Uudelleen budjetointi on tarkoitus tehdä mahdollisesti vuoden 2027 aikana ja tätä kautta varmistaa ohjelmakauden rahoituksen täysimääräinen käyttö.

Ohjelmarahoituksen alueellinen jakautuminen

EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen alueellinen jako on Suomen kansallisessa päätösvallassa oleva asia, joten jaon valmistelu on perinteisesti monivaiheinen ja runsaasti keskustelua herättävä prosessi. Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 30.9.2021 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 rahoituksen alueellisen jaon suuntaviivoista. Alueellisen jaon ratkaisussa varmistettiin, ettei mikään maakunta menettänyt rahoitusta ohjelmakauteen 2014–2020 verrattuna, kun tarkastellaan EU:n ja valtion kokonaisrahoitusta. Pohjoisen harvan asutuksen erityisrahoitus (EU-osuus yht. 460 milj. euroa) kohdennetaan kokonaisuudessaan Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Ratkaisun mukaan eniten rahoitusta kohdistuu Pohjois-Pohjanmaalle, Pohjois-Savoon ja Lappiin. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna suurimmat tuki-intensiteetit ovat Kainuussa, Lapissa ja Etelä-Savossa. Maakunnittai-

set erot rahoituksen määrässä tasoittuivat hieman edelliseen ohjelmakauteen verrattuna siten, että Etelä- ja Länsi-Suomen suhteellinen osuus alueellisesta rahoituksesta kasvoi hieman ollen kuluvalla ohjelmakaudella 35,6 %. Alueellisessa päätöksenteossa olevan rahoituksen maakunnittaista jakaumaa kuvataan tarkemmin liitteenä olevassa taulukossa.

T&K-toimintaan kohdistuva osuus ja sen jakautuminen yrityskoon mukaan

Ohjelmassa painottuu vahvasti mm. TKI-intensiteetin kasvattaminen sekä elinkeinoelämälähtöisen innovaatiotoiminnan edistäminen ilmasto- ja kestävän kehityksen tavoitteet huomioiden. Ohjelmista rahoitettavilla toimenpiteillä tuetaan kehittämis- ja investointitoimia hallitusohjelman mukaisesti niin Pohjois-, Itä-, Etelä- kuin Länsi-Suomessa. Ohjelman EAKR- ja JTF-rahoituksesta n. 42 % on arvioitu kohdistuvan T&K-toimenpiteisiin ja innovaatiotoiminnan laajemmin kattavaan TKI-toimintaan jopa 87 %.

Vuonna 2024 yrityskohtaisiin T&K-toimenpiteisiin kohdistui EU+valtio -rahoitusta seuraavasti (myönnetty EU+valtio -rahoitus, miljoonaa euroa):

Yrityskoko	**Milj. euroa**	**Osuus**
Mikroyritykset	20,0	42 %
Pienet yritykset	22,4	47 %
Keskisuuret yritykset	5,2	11 %
Yhteensä	**47,6**	**100 %**

Toimeenpanoon liittyviä haasteita (uudet painotukset ja kipupisteet)

Vuoteen 2026 momentin toimeenpanoon kohdistuu kaksi uutta haastetta: valtion aluehallinnon uudistus sekä ohjelmanmuutoksella "Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" –ohjelmaan esitettävät uudet toimintalinjat.

Vuodenvaihteessa 2025–2026 valtion aluehallinnon uudistuksen johdosta ohjelman välittävinä toimieliminä toimineiden ELY-keskusten toiminta lakkaa, ja niiden tehtävät siirtyvät vuodenvaihteessa toimintansa aloittaville elinvoimakeskuksille. Uusina välittävinä toimieliminä aloittavat tällöin Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen elinvoimakeskukset. Maakuntien liitot ja Ruokavirasto jatkavat välittävinä toimieliminä. Aluehallinnon uudistus aiheuttaa tietojärjestelmämuutoksia EURA 2021 –tietojärjestelmässä, kun EURA 2021 -järjestelmässä hallinnoitavat hankkeet ja hakemukset sekä jaetut myöntövaltuudet kaikkine näihin liittyvine asiakirjoineen siirretään aloittaville elinvoimakeskuksille. Tämän johdosta järjestelmässä vuodenvaihteen käyttökatko on tavanomaista pidempi, ja se koskee kaikkia välittäviä toimielimiä. Käyttökatko on tarkoitus pitää kuitenkin mahdollisimman lyhyenä, ja toimintojen on suunniteltu olevan jälleen käytössä viimeistään tammikuun loppupuolella. Hakijan palvelut toimivat vuodenvaihteen aikana normaalisti lyhyttä (1–2 pv) käyttökatkoa lukuun ottamatta.

"Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" –ohjelman vuoden 2025 väliarvioinnin yhteydessä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan esitetään tehtäväksi muutos, jonka myötä 300 miljoonaa euroa uudelleen kohdennetaan puolustusteollisuuden kapasiteetin vahvistamiseen ja sotilaallisen liikkuvuuden parantamiseen. Valtioneuvosto hyväksyi ohjelmanmuutoksen 9.10.2025.

Ohjelmaan lisätään kaksi uutta EAKR-toimintalinjaa sekä niitä yhdistävä valtakunnallinen teema. Uudet toimintalinjat ovat EAKR-toimintalinja 8: Kaksikäyttöistä tuotantoa edistävä Suomi (Erityistavoite 8.1: Puolustusteollisuutta ja kaksikäyttöisyyttä tukevan teollisuuskapasiteetin vahvistaminen) ja EAKR-toimintalinja 9: Turvallisuutta rakentava Suomi (Erityistavoite 9.1: Sotilaallista liikkuvuutta edistävän kaksikäyttöisen liikenneinfrastruktuurin kehittäminen).

Toimintalinjan 8 osalta välittävinä toimieliminä toimivat kaikki neljä elinvoimakeskusta. Toimintalinjan 9 välittäväksi toimielimeksi nimetään yksi tai useampi elinvoimakeskus. Ohjelmanmuutos ei vaikuta ohjelman kokonaisrahoitukseen. Hankkeiden alueellinen kohdentaminen tehdään suuraluetasolla olemassa olevien indikatiivisten rahoituskehysten puitteissa. Ohjelmanmuutos kohdistuu vuosien 2026 ja 2027 rahoitusosuuksiin. Ohjelmanmuutoksen johdosta tehtävät rahoituksen siirrot muista toimintalinjoista kohdistuvat samassa suhteessa sekä alueelliseen rahoitukseen että valtakunnalliseen rahoitukseen.

Ohjelmanmuutos merkitsee muutoksia ohjelman sisällöllisiin painotuksiin erityisesti EAKR-toimenpiteissä – rahoitussiirrot ohjelman alkuperäisestä toiminnasta tulevat ohjelmakauden viimeisinä vuosina vähentämään ohjelman panostuksia TKI-toimintaan, digitalisaatioon ja puhtaan siirtymän edistämiseen (energiatehokkuus, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja kiertotalous). ESR+:n osalta vähennykset kohdistuvat työllistymisen edistämiseen, työelämäosaamiseen ja osallisuuteen kohdistuviin toimiin.

Ohjelman toimeenpanoon käytettävissä olevat henkilöresurssit ovat sidoksissa ohjelmien rahoituskehyksissä määriteltyihin rahastokohtaisiin teknisen tuen osuuksiin (EAKR 3,5 %, ESR+ ja JTF 4 %). Lisäksi ohjelman toimeenpanoon tarvitaan noin saman verran kansallisia resursseja momentin 32.30.64 ulkopuolelta. Resurssitilanne on tiukka monissa ohjelmaa toimeenpanevissa välittävissä toimielimissä. Uuden valtakunnallisen teeman välittävien toimielinten nimeämisellä ei lähtökohtaisesti ole vaikutusta ohjelman teknisen tuen jakautumiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö tarkastelee teknisen tuen kohdentumisen mahdollista muutostarvetta nimeämispäätöksen valmistelun yhteydessä.

Jo aiemmin tiedossa olleena haasteena on edelleen JTF-rahaston elpymisvälineen rahoitusosuuden (NGEU) muuta ohjelmaa tiukempi aikataulu: mikäli JTF-rahaston elpymisvälineen rahoitusosuutta (NGEU) vuodelta 2022 ei saataisi maksettua N+3 –säännön mukaisesti vuoden 2025 loppuun mennessä, Suomi menettäisi vuoden 2022 kehyksen rahoitusosuutta. Vastaavasti vuoden 2023 myöntämisvaltuuskehys tulee olla maksettuna vuoden 2026 loppuun mennessä. Tämän vuoksi momentin arviomäärätasot vuosina 2025 ja 2026 ovat poikkeuksellisen korkeat. Komissio on kuitenkin helpottanut N+3 –tarkastelua maksamalla kaikille jäsenmaille JTF:stä 30 %:n ennakkomaksun, joka luetaan mukaan N+3-tarkasteluun pienentäen siten tarvetta kerryttää todellisia maksatuksia. Lisäksi Suomen kaltaisissa monirahastoisissa ohjelmissa rahastoja käsitellään N+3 –tarkastelussa kokonaisuutena, mikä osaltaan lisää joustomahdollisuuksia. Tällä hetkellä näyttääkin siltä, että vuoden 2025 lopun N+3 –tarkastelu ei tuota Suomelle ongelmia.

Vuoden 2025 väliarvioinnin yhteydessä toteutettava ohjelmanmuutos tuo myös lisäjoustoja ohjelman toimeenpanoon, sillä se mahdollistaa 20 % ennakkomaksun ao. uusille toimintalinjoille/tavoitteille, lisäennakkomaksun 9,5 % koko ohjelmalle vuodelle 2026 sekä vuoden jatkoajan tukikelpoisuuteen koko ohjelmalle.

EURA 2021 –tietojärjestelmän alkuvaiheen viivästyminen vaikeuttaa edelleen myös ohjelman sisällöllisen toteuman analysointia. Hankkeiden tuotos- ja tulosindikaattorien toteumatietojen kattava ja monipuolinen raportointi mahdollistuu vasta loppuvuoden aikana. Tällä hetkellä käytössä olevien tietojen valossa tulokset vaikuttavat kuitenkin lupaavilta ja pääosin tavoitteiden mukaisilta. On kuitenkin nähtävissä, että ohjelman EAKR-rahoitteiset ilmastotoimenpiteet sekä JTF:n ennallistamistoimet eivät ole toteutumassa aivan toivotulla tavalla.

Ohjelmakauden 2021–2027 maksatukset

"Uudistuva ja osaava Suomi 2021—2027" –ohjelmarahoituksen myöntämisvaltuuksista (EU+valtio) on tähän mennessä sidottu yhteensä noin 60 % ja maksettu noin 20 %. Hankkeita ohjelmassa on käynnistynyt jo lähes 6 900 kpl.

Jäsenmaittaisessa vertailussa Suomi oli lokakuun alussa maksatusasteeltaan EAKR:n osalta kolmas, ESR+:n osalta 17. ja JTF:n osalta ensimmäisenä. Suhteutettaessa kaikista rahastoista komissiolle toimitettujen maksupyyntöjen yhteissumma jäsenvaltion kokonaisrahoituskehykseen oli Suomi lokakuun alussa kolmanneksi pisimmälle edistynyt jäsenmaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että vuoden 2026 maksatusarviossa on huomioitava JTF-rahaston NGEU-osuuden etupainotteisuus vuosittaisissa rahoitustaulukoissa, mikä heijastuu maksatusten muuta rahoitusta tiukempana toteutusaikatauluna. Komissio on kuitenkin vuonna 2024 helpottanut JTF:n osalta ns. N+3 –rahankiertovaadetta maksamalla kaikille jäsenmaille 30 %:n ennakkomaksun, joka voidaan laskea normaalien välimaksupyyntöjen rinnalla mukaan N+3 –tarkasteluun. Lisäksi ohjelmanmuutoksen mahdollistama lisäennakkomaksu 9,5 % koko ohjelmalle vuodelle 2026 tuo lisäjouston ohjelman toimeenpanoon.

ELY-keskusten muutos alueellisiksi elinvoimakeskuksiksi

Kymmenen ELY-keskusten pohjalta perustettavaa elinvoimakeskusta aloittaa toimintansa 1.1.2026. Elinvoimakeskukset hoitavat elinkeinoihin, maaseutuun, liikenteeseen, ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä tehtäviä paikallisesti ja yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa.

Elinvoimakeskusten toimeenpano etenee aikataulussa ja hallitusti valtakunnallisen ja alueellisen toimeenpanon yhteistyönä. Elinvoimakeskusten siirtymävaiheen organisaatiot on vahvistettu ja henkilöstöllä on valmiudet aloittaa uuden organisaation mukaisissa tehtävissään vuoden 2026 alusta lukien. Virastojen ylijohtajien ja muun johdon rekrytointi etenee suunnitellusti, samoin tietojärjestelmiin, taloushallintoon, viestintään, asiakaspalveluun, toimitiloihin ja tiedolla johtamiseen tarvittavat muutokset.

Elinvoimakeskusten toimeenpanoon liittyviä kipupisteitä

Elinvoimakeskusten toimeenpanon aikana merkittävimmiksi kipupisteiksi on tunnistettu toimeenpanon kiireinen aikataulu, uudistuksen tavoitteena olevan elinvoimakeskusten monialaisuuden ja palvelujen saatavuuden parantamisen saavuttaminen, toimipaikkojen ja päätoimipaikkojen nimeämisen vaikutukset paikalliseen yhteistyöhön sekä asiakastietojen siirtymi-

sen puutteet elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston välillä. Tietojen siirtymättömyys on tunnistettu prosesseja hankaloittavana ja mahdollisesti myös viivästyttävänä tekijänä.

Elinvoimakeskusten toimeenpanon erittäin kiireisen aikataulun myötä valmistelua joudutaan tekemään useiden riskien toteutumisen uhan alla, mutta toistaiseksi riskit on pystytty hallitsemaan. Toimeenpanon kannalta suurimmat aikatauluriskit liittyvät elinvoimakeskusten ylimmän johdon rekrytointiprosessiin ja tietojärjestelmämuutoksiin. Toimeenpanon aikana tunnistettuja kehittämistarpeita ei ole pystytty aikataulusyistä huomioimaan ja siten lähtökohtana toimeenpanolle on ollut as is -periaate.

Erityisesti alueelliselle valmistelulle on esitetty huolia siitä, että päätoimipaikkastatukset tulevat vähitellen johtamaan asiantuntijuuden ja maakunnallisen ja paikallisen yhteistyön keskittymiseen päätoimipaikalle ja muiden maakuntien toiminta tulisi vastaavasti supistumaan.

Elinvoimakeskuksille on säädetty yhtenäinen, hallinnonalalähtöinen osastorakenne, joka on perusteltua muun muassa kirjanpidon, seurannan ja toiminnallisuuden näkökulmasta, mutta joka ei tue tavoitteita elinvoimakeskusten monialaisuudesta, palvelujen saatavuudesta ja asiakaslähtöisyydestä. Näitä tavoitteita pyritään tukemaan kehittämällä ohjauskäytäntöjä ja tukemalla virastojen johtamista.

Asiakastiedon siirtyminen ja saumaton yhteistyö elinvoimakeskusten ja lupa- ja valvontaviraston välillä olisi tärkeää palvelujen tuottamisen ja hankkeiden edistämisen näkökulmasta. Asiakastietojen siirtymättömyys johtaa tietojen kyselyihin sattuman- ja muistinvaraisesti ja voi aiheuttaa hankkeiden viivästymisiä, rahoituksen kohdentamisen haasteita sekä johtaa virastojen välisiin kirjallisiin lausuntopyyntöihin. Asiakastiedot eivät ole siirtyneet nykyisten ELY-keskusten vastuualueiden välillä, koska järjestelmäkehittämiseen ei ole pystytty osoittamaan resursseja ja tilanne ei siten, verrattuna nykyiseen käytäntöön, muutu. Oletusarvona on, että tiedonvaihto viraston sisäisesti on tapahtunut systemaattisemmin kuin tiedonvaihto kahden eri virastokokonaisuuden välillä tulee tapahtumaan.

Elinvoimakeskusuudistuksen vaikutus valtion talousarvioon

Nykyisten ELY-keskusten muutos elinvoimakeskuksiksi toteutetaan julkisen talouden näkökulmasta neutraalisti. Eräiden liikennetehtävien jakautuminen nykyisen yhdeksän ELY-keskuksen sijasta kymmeneen elinvoimakeskukseen aiheuttaa nykytilanteeseen verrattuna kustannuksia, joiden voidaan arvioida olevan suuruudeltaan joidenkin henkilötyövuosien laajuisia ja suhteessa virastouudistuksen kokonaisuuteen vähäisiä.

Lupa- ja valvontavirastoon ja myös Traficomiin siirtyy ELY-keskuksista tehtäviä ja niihin liittyvä henkilöstö. Näiden tehtäväsiirtojen vaikutukset pienentävät vastaavasti vuoden 2026 talousarvioesityksessä elinvoimakeskusten toimintamenomomentille 32.01.02 esitettyä määrärahaa verrattuna vuoteen 2025 (vuodelle 2026 esitetty määräraha 185,25 M€, vuoden 2025 talousarvion mukainen määräraha 237,4 M€)

Tehtävien kokoaminen 15 ELY-keskuksesta 10 elinvoimakeskukseen mahdollistaa erityisesti hallinnollisten toimintojen yhä tehokkaamman toimeenpanon ja uudistus vastaa siten osaltaan valtion tuottavuusohjelman tavoitteisiin.

Elinvoimakeskusten rooli yritysten rahoituksessa

Elinvoimakeskusten työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan rahoitus yrityksille käsittää koko maassa myönnettävän yrityksen kehittämisavustuksen sekä lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomessa myönnettävän alueellisen kuljetustuen. Lisäksi toimintaympäristön kehittämisavustuksella voidaan tukea pk-yritysten ja korkeakoulujen tutkimus- ja kehitysyhteistyötä pk-yritysten kanssa sekä pk-yritysten toimintapuitteita.

Elinvoimakeskukset myöntävät yrityksen kehittämisavustuksia lähinnä pk-yrityksille niiden kasvua ja kansainvälistymistä sekä uudistumista, vähähiilisyyttä ja digitaalisuutta edistäviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Avustuksilla tuettavat toimet koskevat pk-yritysten T&K-toimia eli tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä, kansainvälistymisvalmiuksien (ml. osallistuminen kansainvälisille messuille) ja markkinointi- ja liikkeenjohtotaitojen kehittämistä sekä investointeja uuden teknologian käyttöönottoon ja kasvuun liittyen.

Elinvoimakeskusten rooli Team Finland palvelupolulla korostuu erityisesti palvelupolun alkuvaiheen yrityksissä. Yritysrahoitusta kohdennetaan erityisesti pienten ja keskisuurten, myös kotimarkkinoilla vielä pääosin toimivien, mutta kansainvälistymispotentiaalia omaavien yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin. Elinvoimakeskusten rahoitus mahdollistaa myös arvoketjuun kuuluvien pk-yritysten kehittämis- ja investointitoimien tukemisen veturiyritysten ohella. Elinvoimakeskusten yritysrahoitusta myönnetään myös pk-yritysten kansainvälistymistä ja vientiä tukeviin investointihankkeisiin, jotka voivat sisältää myös T&K-toimia sekä kansainvälistymisvalmiuksien kehittämistä. Rahoitus täydentää siten kansallista Business Finlandin ja Finnveran rahoitusta.

ELY-keskusten rahoitus on tällä hetkellä kokonaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman (Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027) mukaista rahoitusta. Vuonna 2025 EU-ohjelmarahoitusta on osoitettu ELY-keskuksille noin 100 miljoonaa euroa. Koheesiopoliittisin perustein kohdennetusta rahoituksesta lähes 70 % on osoitettu Itä- ja Pohjois-Suomeen. Etelä- ja Länsi-Suomessa on pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukeviin yrityksen kehittämisavustuksiin käytettävissä niukasti rahoitusta, mikä mahdollistaa pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukemisen näillä alueilla hyvin rajallisesti.

Vuoden 2026 alusta EU-ohjelman 2021–2027 varoja kohdennetaan osittain puolustusalan (ml. kaksikäyttötuotteet) pk-yritysten investointeihin sekä TKI-toimintaan. Rahoituksella tuetaan näiden yritysten kasvua ja kilpailukykyä.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä (mom. 32.30.46) esitetään elinvoimakeskusten kautta kohdennettavaksi pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden (T&K) tukemiseen 8 milj. euron valtuus. Valtuus on tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024—2030 annetun lain (1092/2022) ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskevan monivuotisen suunnitelman mukaista rahoitusta. Rahoitus kohdennetaan kotimarkkinoilla vielä pääosin toimivien, mutta vientipotentiaalia omaavien pk-yritysten, jotka eivät lähtökohtaisesti ole vielä Business Finlandin rahoituksen kohteena, T&K-hankkeiden tukemiseen. Rahoitus mahdollistaa näiden yritysten T&K-toimien tukemisen erityisesti alueilla, joissa EU-ohjelman (2021–2027) mukaista yritysrahoitusta on käytettä-

vissä niukasti suhteessa kasvu- ja kansainvälistymispotentiaalia omaavien pk-yritysten määrään. Tavoitteena on vivuttaa pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä kasvu- ja vientipolulle.

ELY-keskusten yritysrahoituksen vaikuttavuutta seurataan mm. liikevaihdon kasvumittarin kautta. ELY-keskusten yritysrahoitusta saaneiden yritysten toteutunut liikevaihdon kasvu yhteensä tarkasteluajanjaksoilla on verohallinnon asiakasluokittelua koskevan aineiston perusteella ollut 33–44 %.

Aluekehitysjohtaja Johanna Osenius (EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma 2021–2027)

Neuvotteleva virkamies Sirpa Hautala (Elinvoimakeskusuudistuksen toimeenpanon tilanne ja elinvoimakeskusten rooli yritysrahoituksessa)